

Ingen får veta!

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

Moas mamma är alkoholist och väldigt ofta berusad. Moa berättar om sitt liv med sin mamma, sin bror och hunden Zlatan. Bokens titel, *Ingen får veta!*, syftar på mammans alkoholism. Moa vill inte att någon ska få veta att mamman är alkoholist och att hon själv måste ta hand om sin bror, hunden och väldigt ofta sin mamma. En dag händer något som gör att andra *måste* få veta.

LGR 11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang. (SV åk 7–9)
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg. (SV åk 7–9)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

LGRS 11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Lässtrategier för att avkoda och förstå olika texter. Sökläsning och läsning mellan raderna. (SV åk 7–9)
- Strategier för att skriva olika typer av texter och hur man anpassar innehållet till olika mottagare. Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. (SV åk 7–9)
- Berättande texters budskap och uppbyggnad med miljö- och personbeskrivningar samt dialoger. (SV åk 7–9)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Tala och samtala i olika sammanhang.
- Läsa, förstå och reflektera över olika texter.
- Skriva texter för olika syften och mottagare.

INGEN FÅR VETA! – DISKUTERA

Ingen får veta!, heter boken. Vad är det ingen får veta och varför är det så viktigt?

VAD SKULLE MOA HA GJORT?

Hur agerar Moa? Är det rätt? Hur borde hon ha gjort?

Barn som befinner sig i en svår situation kan vända sig till Bris och prata med någon om sina problem. Om man vill, kan man vara anonym.

<https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>

ALKOHOLISM

Människor som är alkoholberoende har ofta svårt att komma ur sitt missbruk. Man kan inte bara säga åt en alkoholist att hen ska sluta dricka. Alkoholisten behöver hjälp. Läs Systembolagets berättelse om familjen, där pappan är alkoholist och prata om vad som händer och hur allt slutar.

<https://www.omsystembolaget.se/alkoholproblematik/passivt-drickande/att-leva-med-en-alkoholist/>

INGEN FÖRSTOD

I boken finns situationer, där man tycker att någon kompis, lärare eller någon annan vuxen borde ha förstått att något var fel och agerat. Hitta ställena i boken och diskutera. Här finns hänvisningar till olika kapitel.

För sent!

Vilken förklaring ger Moa till att hon kommer för sent? Hur reagerar läraren? Varför reagerar han inte på att Moa lämnar sin lillebror på förskolan?

Alvas teckning

Hur förstår vi här att Alva inte förstår att något är fel i Moas liv?

Alltid tyst

Här funderar Alva över att något inte stämmer. Vad tänker hon?

Mamma sover

När Moa kommer till förskolan är det bara Lukas och förskolläraren kvar. Vad säger förskolläraren? Varför tycker hon inte att det är konstigt att det ofta är Moa som hämtar Lukas?

Fredag och fest

Moa går på fest, men hon deltar inte i festen. Hon dricker ingen alkohol och hon går hem tidigt. Ingen reagerar, inte hennes kompis Alva heller.

Ingen får veta!

Vad händer på sjukhuset? Läkaren ser att mamman är berusad och har alkoholproblem. Vad säger hon? Varför gör hon inget?

Sås i håret

Moa ljuger om mamman och hennes sjukdom och ingen (utom en) i familjen verkar förstå att det inte är sant.

HUR SLUTAR BOKEN?

Vad händer i slutet av boken? Vi får egentligen inte veta vad som händer, men förstår ändå vad det är Moa ska berätta.

Vad tror eleverna blir resultatet av det? Vad händer efter Moas framträdande?

Skulle någon våga göra som Moa?

FACIT LÄSFÖRSTÅELSE

För sent!

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Dagen börjar inte så bra för Moa. Vad händer?
Moa kommer för sent till skolan.

Frågor mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

2. Vi förstår att det inte är första gången Moa kommer för sent. Hur förstår vi det?
Läraren säger "Vad har du för ursäkt idag?"
3. Talar Moa sanning när hon säger att Lukas var omöjlig och att hon fick bära honom till skolan? Hur förstår vi det?
Det är inte hela sanningen. Det är något annat som gör att hon kommer för sent.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

4. Hur reagerar läraren på Moas sena ankomst? Vad tycker du om hans reaktion?
Eget svar.

Alvas teckning

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

5. Vad har Alva ritat?
Alva har ritat en teckning av Moa med en barnvagn, ett barn på ryggen och fem i handen.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

6. På vilket sätt är Alvas teckning elak?
Eget svar.

Alltid tyst

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

7. Varför gillar Moa att komma hem till Alva?
Alvas hem är mysigt med en mamma och en pappa och de får te och rostad bröd.
8. Beskriv Alvas syster.
Alvas syster Kajsa är goth med svarta kläder, svart hår och svarta ögon.

Frågor mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

9. Alvas syster är inte särskilt trevlig, men Moa tänker ändå något positivt om henne. Vad tänker hon?
Moa tänker att Kajsa är den enda som reagerar på att Moa alltid är tyst, att hon är för lite.
10. I slutet av kapitlet anar Alva kanske att något inte är som det ska. Hur kan vi förstå det?
Moa säger att hon måste hem och göra läxorna. Alva tänker "vilka läxor?"

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

11. Varför tror du att Alva inte säger något, bara funderar på det där med läxorna?
Eget svar.

Mamma sover

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

12. Hur är det hemma när Moa kommer hem?
Det är mörkt, hennes mamma sover, hunden är utestängd och Lukas är kvar i förskolan.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

13. Det är inte förrän i det här kapitlet som vi får veta vad det är för fel på Moas mamma. Hur får vi veta det?
Sista meningen i kapitlet är "Undrar var hon har gömt flaskan". Mamman är alkoholist.

Mitt träd

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

14. Beskriv Moas träd.
Moas träd är en stor ek som är över hundra år gammal. Stammen är tjock, och grenarna brer ut sig åt alla håll.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

15. Vad betyder trädet för Moa?
Trädet betyder trygghet. Det står alltid där och hon kan lita på trädet.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

16. Känner du likadant för något träd eller något annat i naturen? Berätta.
Eget svar.

Fredag och fest

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

17. Moas klass har haft fest, men Moa har inte varit med. Vad hände den gången Moa var med på en fest?
Moa satt på en stol med en alkoholisk som hon inte drack. Hon dansade inte och hon gick snabbt därifrån.
18. Vilken uppgift fick klassen sista timmen på fredagen?
De fick en uppgift om svenska träd. De skulle titta på träd under helgen.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

19. Varför tror du att Moa inte vill vara med på några fester?
Eget svar.

Min fredag

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

20. När Moa kommer hem på fredagen, känner hon sig ganska hoppfull. Varför gör hon det?
Hennes mamma är nykter och mamman, Lukas och Moa tittar på barnprogram och äter godis.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

21. Varför tror du att Moas mamma tycker att mormor och systemen är dumma?
Eget svar. (De har nog försökt prata med henne om hennes alkoholism.)

Du fixar det inte

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

22. Vad klagar mamman på?
Hon klagar på sin onda rygg och på att hon är ensam för att både Moas och Lukas pappa lämnade henne.
23. Vilka idéer har Moa för att allt ska bli bra med mamman?
Moa tycker att mamman ska börja med yoga, att hon ska ringa sin gamla kompis och hjälpa till i Röda korsets butik.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

24. Tror Moa på det hon själv säger och att allt ska bli bra?
Nej, hon vet att allt börjar om igen. Hon har varit med om detta tidigare.

Vodka och keso

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

25. Moas klasskamrater har haft en röjfest. Vad innebär det?
De blandade vodka och keso och sedan hade de kesokrig och kastade keso omkring sig.
26. Vad får Moa i uppgift till nästa dag?
Hon ska dra igång smartboarden och berätta varför träden är viktiga för oss.
27. Hur slutar kapitlet?
Något har hänt. Huset är mörkt, mamman är inte i soffan eller sängen och ingen hund kommer rusande.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

28. Moa känner sig utanför och ensam. Hur uttrycker hon det?
Hon tänker att hon står med ryggen mot ett träd och ser ut på världen. Hon är den som ser på, den som får höra vad som har hänt. Hon är aldrig med.

Inte gråta

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

29. Vad har hänt?
Mamman har ramlat ner för källartrappan och är medvetslös.
30. Vad gör Moa? Vad händer?
Moa ringer 112. En ambulans kommer och hämtar mamman. Moa åker med.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

31. Moa tar ansvar för sin familj. Vad gör hon?
Moa kommer på att någon måste hämta Lukas på förskolan. Hon ringer till Alva och ber henne hämta honom.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

32. *Inte gråta*, heter kapitlet. Varför heter det så? Varför tycker Moa att det är viktigt att inte gråta?
Eget svar.

Ingen får veta!

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

33. Vad säger läkaren Hanna om föräldrar och barn?

Hanna säger att föräldrar ska ta hand om sina barn. Barn ska inte ta hand om sina föräldrar.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

34. Moas mamma säger "Ingen får veta!". Varför vill hon inte det?

Moas mamma vill inte att någon annan ska lägga sig och se hur de har det. Hon säger att de ska klara det själva. Det har de alltid gjort.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

35. Tror du att Moas mamma menar vad hon säger när hon lovar att sluta dricka. Varför? Varför inte?

Eget svar.

Sås i håret

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

36. Moa ljuger för Alvas familj. Vad säger hon?

Moa säger att mamman hade hög feber och utslag och att det var därför hon ramlade ner för trappan. Hon säger också att mamman redan är hemma.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

37. Det är bara en person som inte ler och ställer frågor. Vem? Varför reagerar hon så, tror du?

Eget svar.

Många bilder

Fråga på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

38. Hur ser Moas bästa bild ut?

Det är en bild på hennes träd i solnedgången. Himlen är rosa och lila och trädet helt svart.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

39. "Plötsligt vet jag vad jag ska göra", tänker Moa. Vad tror du att hon ska göra?

Eget svar.

Ett djupt andetag

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

40. Moa ångrar sig nu. Hur skulle hon ha velat göra sin presentation?
Moa skulle ha velat ha fler träd att prata om, fakta om klimatet, kurvor och siffror.
41. Beskriv Moas presentation.
Moa har en stor bild på sitt svarta träd och en text som består av 15 ord, som en dikt.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

42. Hur slutar boken?
Eget svar.
43. Vad händer efter Moas presentation, tror du?
Eget svar.